

Grote deelname aan ondernemerschapdag Wageningen UR Kenniscirculatie ondernemerschap komt op gang

‘Ondernemerschap tussen maatschappij en markt’. Zo heet het omvangrijke onderzoeksprogramma dat Wageningen UR in opdracht van het Ministerie van LNV in 2004-2005 uitvoerde. Normaal gesproken kunnen belangstellenden via de gebruikelijke projectrapportages kennis nemen van de resultaten. Een ondernemerschapdag moest dit belangrijke speerpunt van LNV nog beter in het daglicht zetten.

“Ik heb alleen de lagere agrarische school gedaan. Ik was al tevreden met een 5,5. Bij de diploma-uitreiking zei de directeur ‘jij zult later nooit boer worden’” Schapenhouder Rob Adriaans windt er geen doekjes om dat hij van jongs af aan een bloedhekel aan onderwijs had. “Ik ging al jankend naar de kleuterschool.” Desondanks werd hij in 2004 agrarisch ondernemer van het jaar. Adriaans heeft een kudde van ruim 1.500 schapen met meer dan tien rassen. In de zomer beheert hij met die kudde op ecologische wijze meer dan 400 ha grasland en 1.000 ha natuurgebied voor gemeenten en instellingen. Zijn eigen gefokte Gulbergen Lam staat op de menukaart bij toprestaurants in heel Nederland. Ook potplantenteler Eric Moor werd ondanks zijn beperkte opleiding een zeer

succesvol ondernemer. Hij haakte voortijdig af op de middelbare tuinbouwschool en ontwikkelde zich in tien jaar tijd van een traditionele tuinder tot een inspirerende manager. Moor nam de veredeling in eigen hand, automatiseerde zijn bedrijf vergaand, ontwikkelde een samenwerkingscultuur en probeert nu het plantenmerk Decorum Plants in de markt te zetten. Zijn 5 ha groot bedrijf telt momenteel 50 vaste medewerkers. Moor werd in 2005 genomineerd voor agrarisch ondernemer van het jaar.

Sleutel

Op 26 januari luistert een publiek van ruim 120 onderzoekers, beleidsambtenaren, adviseurs, onderwijsmensen en ondernemers in Wageningen geboeid naar de succesverhalen van Adriaans en Moor. Zij zijn te gast op de Ondernemerschapdag die Wageningen UR organiseert. In het onderzoeksprogramma 433 ‘Ondernemerschap tussen maatschappij en markt’ voerden onderzoekers van Wageningen – gefinancierd door het Ministerie van LNV – in 2004-2005 zo’n 35 projecten uit over ondernemerschap. Projecten waarin verzamelde informatie wordt geanalyseerd en projecten waarin onderzoekers met ondernemers samenwerken. Met de kennis die deze projecten opleveren kan LNV beleid maken dat beter aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van ondernemers in de agrarische sector. Dat is belangrijk, zo meldt LNV-directeur-generaal Renée Bergkamp in haar bijdrage. Want ondernemerschap is volgens LNV de sleutel voor een perspectiefvolle landbouw. Minister Veerman heeft die centrale positie van de ondernemer belicht in zijn nota ‘Kiezen voor landbouw’ die door dagvoorzitter Vinus Zachariasse – adviseur van

de Raad van Bestuur van Wageningen UR – gememoreerd wordt. De liberalisering en globalisering van de markt en handel, minder bescherming binnen de Europese markt en de ketenomkering zorgen enerzijds voor een toenemende onzekerheid in de verschillende sectoren. Anderzijds geven ze meer ruimte voor ondernemers. “De functies vakmanschap en management zullen blijven maar het belang van ondernemerschap gaat daardoor ongetwijfeld toenemen”, aldus Zachariasse. Een vakman is iemand die gericht is op maximale beheersing van de biologische processen op het bedrijf. Een manager is gericht op het maximaal stroomlijnen van de verschillende facetten van de bedrijfsvoering. En een ondernemer is volgens hem gericht op de externe omgeving om zodoende maximaal de opzet van zijn bedrijf aan te passen aan de wensen van de markt en maatschappij en hiermee kansen in de markt te grijpen.

Om vanuit die gedachte de versterking van het ondernemerschap te stimuleren wil het Ministerie partijen bij elkaar brengen, het innovatieklimaat verbeteren en investeren in kennis en onderzoek. Tot 2010 wordt daarvoor een bedrag van 850 miljoen euro geïnvesteerd, zo rekent DG Bergkamp haar publiek voor. Kenniscirculatie staat daarbij hoog op de agenda. Kennis verspreiden om te leren innoveren en duidelijke en transparante regels noemt zij daarbij in één adem met de Groene Kennis Coöperatie en het groen onderwijs. “De coöperatie moet het netwerk worden van relevante kennis als het gaat om ondernemerschap. En daarbij moeten we ook aangrijpen bij het onderwijs want daar is veel kennis over ondernemerschap nodig.” Het onderzoeksprogramma 433 moet volgens haar resulteren in meer

LNV-directeur-generaal Bergkamp en WUR-bestuursvoorzitter Aalt Dijkhuizen (m) luisteren geboeid naar het verhaal van ondernemer Eric Moor

kennis over ondernemerschap en die kennis ook tot waarde brengen. “Deze ondernemerschapdag moet een eerste aanzet geven tot meer kennisuitwisseling tussen beleid, onderzoek, onderwijs en ondernemers voor toepassing in uw werk van morgen.”

Bewust kiezen

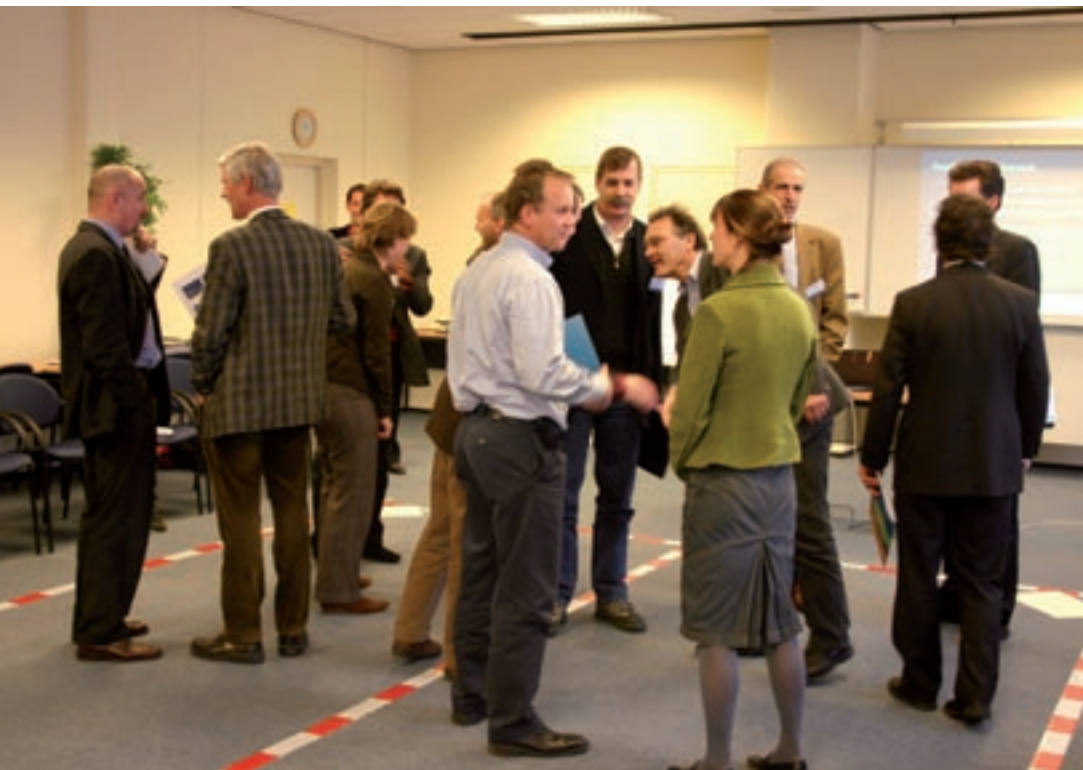
Topambtenaar Bergkamp is op deze dag niet de enige die nadrukkelijk aandacht vraagt voor de rol van het onderwijs bij de versterking van het ondernemerschap. Zachariasse meldt in dat verband bijvoorbeeld de rol van de Wageningse universiteit bij de opleidingen van mensen. En Bennie Storkhorst, docent AOC Oost en betrokken bij het Groene Lab

waarin de aoc's landelijk samenwerken aan de ontwikkeling van competentiegerichtte opleidingen, vraagt expliciet om mee te denken over geschikte authentieke leersituaties voor ondernemerschap. Om het de deelnemers gemakkelijk te maken heeft hij een A4 met de oproep in de congressmappen gedaan. Ook in de afsluitende forumdiscussie is de rol van het onderwijs feitelijk het centrale onderwerp.

Word je als ondernemer geboren of kun je het ook leren? is een vraag die in die forumdiscussie maar ook tijdens parallelsessies een paar keer opduikt. Rabo-Nederland is bij monde van gast Oosthoek overtuigd van het eerste maar benadrukt tegelijkertijd dat vakmensen

en managers zeker ook nodig zijn. Wim Hulsink – hoogleraar Innovatief ondernemerschap bij Wageningen Universiteit – stelt die kwestie in zijn plenaire inleiding niet aan de orde. Wel vindt hij dat ondernemerschap meer aandacht moet krijgen in onderwijsprogramma's. “Je moet het stimuleren en mislukkingen ook onttraumatiseren”, zo vindt hij. “Als het misgaat, is dat geen schande en je kunt er veel van leren.” Gastcolleges door ondernemers, echte business cases en ondernemerschap als keuzevak ziet hij wel zitten. LEI-onderzoeker Alfons Beldman pleit in zijn workshop ‘De ondernemer als strateeg’ ook voor een begin in het onderwijs. “Laat studenten een plan maken dat vooral kostprijsgedreven is.” Op de vraag of alle alle studenten dat zouden moeten doen, antwoordt Beldman ontkenkend. “Het gaat om studenten die er bewust voor kie-

Deelnemers aan de Ondernemerschapdag mochten even proeven aan het landschapsspel om te ervaren hoe netwerken kunnen worden opgebouwd

zen.” Voor het aoc-onderwijs is dat nog een dilemma, zegt leraar Bennie Storkhorst. “We weten nog niet of we dat voor alle leerlingen willen.”

Vitamine R

Schaphenhouder Adriaans en potplantenteler Moor hebben bewust voor het ondernemerschap gekozen. Maar ze ontwikkelden hun ondernemersvaardigheden in feite buiten het groen onderwijs om. Ze zouden het bewijs voor de theorie van de ‘geboren ondernemer’ kunnen zijn. “Is het onderwijs wellicht een beperking voor het ondernemerschap?”, luidt daarom een vraag tijdens de forumdiscussie. “Deze ondernemers hebben hun tekorten zelf aangevuld via onder andere het cursusonderwijs”, aldus een reactie. “Behoeft aan ontwikkeling van ondernemerschap via het onderwijs is er volgens die spreker zeker wel, maar mogelijk wel in een heel andere vorm van onderwijs als we nu hebben, zo voegt hij eraan toe.

Uit de ‘overhoring’ van beide succesondernemers door dagvoorzitter Zachariasse en resultaten van verschillende on-

derzoeksprojecten die in parallelsessies worden gepresenteerd kan het onderwijs voor ideeën daarvoor in ieder geval interessante signalen oppakken. Netwerken blijken heel belangrijk en ook de vaardigheid om gericht informatie te verzamelen en te analyseren blijkt doorslaggevend. “Ik krijg mijn kennis vooral door netwerken op te bouwen”, legt potplantenteler Moor desgevraagd uit.

Vooraf kennis van zaken buiten de agrarische sector zoals techniek en ict blijken voor hem van toenemend belang. Bij schaphenhouder Adriaans verloopt dat proces ook zo, maar nog veel informeler. “Ik haal mijn kennis bij wie me kan helpen.” Wat zij zeggen wordt bevestigd door het onderzoek. “Het sociale kapitaal van ondernemers zijn hun netwerken, het is hun vitamine R”, legt Wim Hulsink uit in zijn plenaire inleiding. Hulsink is hoogleraar Innovatief ondernemerschap bij Wageningen UR en de Erasmus Universiteit.

Spel

Informatie verzamelen – al dan niet in netwerkverband – en die informatie

goed kunnen analyseren is van levensbelang. Ondernemers baseren er hun strategische beslissingen op. Volgens onderzoeker Alfons Beldman mankeert er op dat gebied nog heel wat bij ondernemers. Hij baseert die stelling op onderzoek dat hij uitvoerde in een paar sectoren. Enkele conclusies: fragmentarische informatieverzameling, alleen informatie van directe contacten en onvoldoende gebruik van informatie. Daar ligt een mooie taak voor het onderwijs. Wat de zin van netwerken is en hoe je die kunt opbouwen, leggen WUR-onderzoekers Eric Poot en Peter Ravensbergen even daarna uit in hun parallelsessie. De deelnemers aan die workshop leggen door het spelen van het landschapsspel de eerste bouwstenen voor een netwerk door groepsgewijs een doel voor hun netwerk te kiezen en zo met gelijkgestemden coalities te sluiten. Beide onderzoekers hebben met die aanpak al succesvol verschillende netwerken rond transitie, pioniers en praktijk opgezet. Interessant daarbij is dat hao-studenten daarbij ingeschakeld worden om voor zo’n netwerk informatie te verzamelen of bijvoorbeeld businessplannen op te zetten.

Zo’n netwerk ontstond – overigens zonder spel – op de ondernemerschapdag van Wageningen UR. Wie er bij was, moet ongetwijfeld het gevoel hebben gekregen dat op 26 januari belangrijke eerste stappen zijn gezet voor een netwerk waarin onderzoekers, beleidsambtenaren, ondernemers, adviseurs en onderwijsmensen de kenniscirculatie op het gebied van ondernemerschap op gang hebben gebracht. □